

Svédország.

Generalstaben Karta öfver Sverige 1:100.000. 234 lap; fekete, hegyrajz sraffos.

Karta öfver Norra Sverige 1:200.000. 84 lap; fekete, hegyrajz sraffos.

Szászország.

Topographische Karte des Königreichs Sachsen 1:25.000. 156 lap; fekete, hegyrajz 10 m.-es szintgörbékkel.

Szerbia.

Szerbia topografiai térképe (cirill írás) 1:75.000. 97 lap; színes, hegyrajz 50 m.-es szintgörbékkel.

A magyar-osztrák 1:75.000. 62 lap; színes, 100 m.-es szintgörbék, árnyékolt hegyrajz.

Szerbia átnézeti térképe (cirill írás) 1:200.000. 9 lap; fekete hegyrajz árnyékolt.

Törökország.

Az európai Törökország térképe 1:210.000. 64 lap; színes.

A magyar-osztrák katonai térkép 1:200.000. 34 lap; színes.

Württemberg.

Neue Topographische Karte des Königreichs Württemberg 1:25.000 184 lap; színes, 10 m.-es szintgörbékkel.

Irodalom.

Dr. Lakos Béla: *Algeria és Tunis.* Budapest, 1912. 178 l. ára 3 kor. Szerző bejárta e két legétékesebb francia gyarmatot, alaposan áttanulmányozta a gazdag külföldi irodalom idevágó műveit. Odaadó munkájának eredménye egy sikerült földrajzi tanulmány. Az ilyen művek nagy hiányát érezzük mindnyájan, de leginkább földrajz oktatásunk sinyli meg. Ha magyar nyelven a különböző államokról, azok gyarmatairól ilyen tanulmányok jelennének meg, a földrajz tanítása színesebb, érdekeinknek megfelelőbb, hazafiasabb lenne.

Bevezetésében szerző azon tételből indul ki, hogy az európai népek alkotó erejét, kulturális képességeit leginkább gyarmataikban ismerhetjük meg. Ily szempontból vizsgálja Algeria és Tunis történeti fejlődését, néprajzi, gazdasági, társadalmi és szellemi életét.

Földrajzi áttekintésében főleg azon tényezőket emeli ki, melyek az agrikulturát befolyásolják és azon vidékeket írja le, melyek a gyarmatosításra alkalmasok. Kitűnően ismeri a két gyarmat felszínét, vízrajzát, klímáját, csak az a kár, hogy művéhez nem csatolt térképet és így a felsorolt helynevek jó részét kézi atlaszban az olvasó nem igen találhatja meg.

A történeti áttekintésben a letűnt társadalmak rajzát adja. A kizsákmányoló Karthago helyébe jön Róma, mely már részben romanizálja az őslakó berbert. Gyarmatpolitikájukat követik a franciák is. A középkorban arab tartomány lett, előbb vallásilag egyesült a berberség az arabbal, újabban nyelvileg is. Ez arab-berber vegyülékbe hozta a francia gyarmatosítás az európai kulturát és emelte azt 80 év alatt gazdasági és szociális tekintetben magas fokra.

Művének többi része nem egyéb, mint a francia gyarmatpolitika méltatása. Szerző szerint ez határozottan ügyesebb, mint a többi európai nemzeté.

A lakosságról szóló fejezetében a mozlimoknál főleg a francia gyarmatpolitika kulturális hatásait vizsgálja, míg az európai lakoságnál az afrikai franciák szaporodásának okait. Itt nem stagnál a lakosság, mint az anyaországban, sőt az utóbbi 10 év alatt 8·3%-kal gyarapodott. Ennek okai: ügyes gyarmatpolitika, jó gazdasági viszonyok és a francia nép felszívó ereje. 1870. óta a franciák itt annyi spanyolt és más európaít olvasztottak be, mint amennyien a franciák 1870-ben voltak.

Művének ez a része a legtanulságosabb ránk, mert megtudjuk belőle, hogy az állami iskolák, összeházasodás, a polgárjogok kiterjesztése, főleg a nemzeti célokat szolgáló gazdasági politika segítették elő a franciák terjeszkedését.

A telepítést az állam felügyelete alatt különböző társulatok végzik. Nemzeti és szociális missziót végeznek azok és fényes eredményeket mutatnak fel.

Algeria és Tunis fejlett agrikulturáját élénk színekkel varázsolja elénk; a merre csak jár, még a Szaharában is, főleg a gazdasági viszonyok érdeklik, a sikások kerti kulturája, az oázisok datolya ültetvényei, a plató búza földjei stb. Megbámulja a magasfokú szőlőművelést, a hatalmas öntöző műveket, megragadják az arabok és európaiak mintagazdaságai. Így jut arra az igazságra, hogy „az afrikai új Franciaországot agrikultúra tekintetében földünk egyik legjobban haladó államai közé számíthatjuk.“

Pontos megfigyelés, gondos statisztika jellemzi az ipar, bányászat és kereskedelemről szóló fejezeteit is. Erős gazdasági érzéke, a művelt nyugat biztos ismerete legjobban kitűnik a városok leírásánál.

Bizva bizik a francia gyarmatpolitika jövő sikereiben. „Az új Karthago (= Tunis) lesz az afrikai Franciaország főhelyévé és innen indul ki az Atlasz egész hegrendszerére kiterjedő francia kultúra, ahol a szerencsés vérkeveredés és asszimiláció révén a francia nemzet is felfrissül.“

Az egész munka gondos tanulmány, nemcsak a geográfus, hanem a magyar politikus és gazda is sokat tanulhat belőle. Stilusa tömör, de világos, közvetlen. Állításait pontos adatokkal erősíti, azokat ügyesen csoportosítja és úgy vonja le belőlük a tanulságot.

Ilyen buzgó, erős megfigyelő, helyes gazdasági értékű kutatótól még számos jó munkát várhatunk.

Németh József.

Heinrich Winkler — Breslau: *Die mongoloiden Völker Europas und die Basken.* (Orientalisches Archiv. Herausgegeben von Hugo Grothe. Jahrgang I, 1911. Heft 3. S. 119—130 und Heft 4. S. 171—180.)

A fenti cím alatt *Winkler Henrik* bennünket magyarokat igen közelről érdeklő cikket írt, melyet érdemes mindenkinek elolvasni, akit a magyar faj eredetére, rokonságára vonatkozó kérdések bármely tudományág szempontjából csak kissé is érdekelnek. Más kérdés azonban az, vajjon helyesek-e minden tekintetben *Winkler* állításai és következtetései. Sajnos úgy embertani, mint néprajzi tekintetben igen sok szó fér a cikkhez.

A finn-népek ismertetésével kezdi tanulmányát. Kiemeli szoros faji összetartozásukat s Eurázia többi népeitől való lényeges eltérésüket. A nyelv alapján külön választja a nyugati és keleti finnek egyes csoportjait, s ismerteti azok földrajzi elterjedését. A nyelvészek feladata, hogy az előbbi tekintetben állításai helyességéhez hozzájáruljanak. *Winkler* azonban nem elégszik meg a kérdés nyelvészeti oldalának tárgyalásával, hanem az egyes csoportok embertani, néprajzi, kultúrtörténeti stb. jellegeinek, hasonlóságainak és különbségeinek feszegetésére is kitér s a nyelvészeti eredményeket, sőt gyakran a feltevéseket is embertani és néprajzi adatokkal próbálja támogatni — sajnos igen gyengén, néha pedig teljesen hibásan. A finn népek minden